

Женското здраве, COVID-19 и ваксините срещу SARS-CoV-2

Полезна информация за ваксините
и ваксинацията можете да намерите тук:

www.плюсмен.бг

Министерство на
Здравеопазването

Бременност и COVID-19

Бременните жени са изложени на по-висок риск от тежко протичане на COVID-19 в сравнение с жените в репродуктивна възраст, които не са бременни. Заразяването със SARS-CoV-2 може да доведе до усложнения на бременността, които изискват хоспитализация, а в по-редки случаи и интензивни грижи, вкл. и включване към апарат за изкуствено дишане и последваща неонатална интензивна грижа за новородените. Макар и рядко – има и случаи на фатален изход, причина за които е коронавирусната инфекция и свързаните с нея усложнения.

Жените, които боледуват от COVID-19 по време на бременност, са с повишен риск от преждевременно раждане (преди 37-ата гестационна седмица) и тромбози.

Данни от международни проучвания показват, че повече от половината жени, които се заразяват със SARS-CoV-2 по време на бременност, нямат симптоми, но при някои бременни заболяването COVID-19 може да е животозастрашаващо. Основни заболявания като сърдечно-съдови заболявания, диабет, болести на дихателната система, на черния дроб или бъбреците, онкологични заболявания или рискови фактори като тютюнопушене също увеличават риска от тежко протичане на COVID-19, като тази вероятност се увеличава с възрастта на бременната жена.

Масовно проучване при близо 350 000 жени във Великобритания* установява, че бременните, които са положителни за SARS-CoV-2 по време на раждането, е по-вероятно да развият прееклампсия или да се нуждаят от спешно цезарово сечение. Рискът от мъртво раждане при тях е два пъти по-висок. Увеличен е и рискът от раждане на плод с ниско тегло – под 1500 г.

Според проучване, проведено в САЩ, COVID-19 може да увеличи риска от тромбоза при бременни. Едно от многото усложнения на COVID-19 е образуването на кръвни съсиреци. Повишеното ниво на естроген по време на бременност увеличава вероятността от развитие на тромбоза. Ако са заразени със SARS-CoV-2, рискът от повишено съсирване на кръвта при бременните е още по-висок и налага използването на антикоагулантна терапия.

При 15-20% от хората, преболедували инфекцията, било то и безсимптомно, се наблюдават трайни последици върху здравето – т. нар. дълъг COVID или „пост-COVID синдром“ – комбинация от различни по вид усложнения (продължаваща във времето отпадналост, задъх, затруднение при концентрацията и нарушение на сърдечния ритъм, когнитивни нарушения, депресивни настроения, нарушения на съня, тревожност и др.). Тези оплаквания могат да продължат до няколко месеца след преболедуване!

*[https://www.ajog.org/article/S0002-9378\(21\)00565-2/fulltext](https://www.ajog.org/article/S0002-9378(21)00565-2/fulltext)

Как да намалим риска от заразяване и тежко боледуване?

- ✓ Препоръчително е бременните да се ваксинират срещу COVID-19 възможно най-скоро. Много ваксини се поставят рутинно по време на бременността и са безопасни (например: срещу тетанус, дифтерия, сезонен грип). Консултирайте се с Вашия общопрактикуващ лекар, както и, в случай че сте бременна или правите инвитро процедури – и с наблюдаващия Ви специалист. Заедно ще направите най-добрия избор относно вида ваксина и момента на приложението ѝ.
- ✓ Ограничете, доколкото е възможно, контактите с хора, които може да са били изложени на COVID-19, включително хора от Вашето домакинство.
- ✓ Когато се намирате в закрити обществени места, носете маска, която покрива носа и устата.
- ✓ Спазвайте физическа дистанция от поне 1,5 м. Избягвайте струпване на хора и недобре проветрени закрити помещения.
- ✓ Мийте често ръцете си със сапун и вода. Използвайте дезинфектант за ръце, когато нямате възможност да използвате вода и сапун.
- ✓ Особено стриктни трябва да сте при спазването на противоепидемичните мерки при посещения на здравни и лечебни заведения.

За да бъдат бременните предпазени, ваксинацията се препоръчва и на лицата от близкото им обкръжение, в т.ч. партньори, деца, възрастни родители, медицински служители, работещи в областта на акушерството и гинекологията. Същото се отнася и за спазването на противоепидемичните мерки.

Безопасни ли са ваксините срещу COVID-19?

Ваксините срещу COVID-19 са преминали през всички тестове за качество, предклинични проучвания и клинични изпитвания със съответните фази:

- Фаза 1:** ваксината се прилага на малък брой хора, за да се проучи безопасността и дозировката, а също и за да се потвърди, че стимулира имунната система;
- Фаза 2:** ваксината се прилага на стотици хора, разделени по възрастови или рискови групи, за да се установи дали повлиява по различен начин различните популации. В тази фаза се изследва безопасността и способността на ваксините да стимулират имунен отговор.
- Фаза 3:** ваксината се прилага на хиляди хора и се изчаква да се види колко от участниците ще се заразят по естествен път при среща с вируса в ежедневието си живот и може да се определи дали ваксината предпазва от коронавируса.

Данните за качеството, ефикасността и безопасността от тези проучвания и изпитвания са оценени по строги научни критерии в хода на процедурата по разрешаване за употреба на всяка ваксина. Ваксините се разрешават за употреба само след научна оценка и след като се докаже, че ползите от тях надвишават рисковете.

Становище на Експертния съвет по медицинска специалност „Акушерство и гинекология“ относно ваксинапрофилактиката срещу COVID-19

Експертният съвет по медицинска специалност „Акушерство и гинекология“¹ препоръчва приложението на ваксини срещу COVID-19 на жените в репродуктивна възраст, на планиращите бременност, на бременните и кърмещите, както и на жените с гинекологични заболявания.

Препоръчва се:

- ✓ Употребата на иРНК ваксини срещу COVID-19, за които има по-добри данни за имуногенност, реактогенност и липса на коагулационни проблеми.
- ✓ При бременните жени ваксинацията срещу COVID-19 да се извършва след 12-та гестационна седмица на бременността, когато завършва ембриогенезата на плода.
- ✓ Да се ограничи приложението на ваксина срещу COVID-19 при жени с прогресиращи гинекологични онкологични заболявания и при жени с компрометиран имунитет.

Министерството на здравеопазването и Експертният съвет по акушерство и гинекология препоръчват изборът на ваксина и моментът на ваксинация да бъдат консултирани с наблюдаващия специалист.

Членове на Експертния съвет са признати учени и специалисти в областта на акушерството и гинекологията у нас: проф. Асен Николов, проф. Иван Костов, проф. Славчо Томов, проф. Явор Корновски, проф. Екатерина Учикова, д-р Румен Велев и д-р Георги Стаменов.

В становището си Експертният съвет посочва още:

- ✓ Рискът от спонтанен аборт при жени, ваксинирани срещу COVID-19, не се различава от този при бременните жени, които нямат поставена ваксина. Същото се отнася и за кърмещите жени – при имунизирани срещу COVID-19 кърмачки не се наблюдава риск от ваксинацията за майката и новороденото.
- ✓ Натрупаните до момента данни не показват неблагоприятни ефекти на ваксините върху бременните, а напротив, свидетелстват за предпазващ ефект на ваксините, в т.ч. и за известна защита на плода.

Ваксините срещу COVID-19, които се препоръчват за бременни, провеждащи инвитро процедури и страдащи от гинекологични заболявания жени:

Ваксините срещу COVID-19, базирани на иРНК технология, не водят до усложнения при бременност, нямат негативно отражение върху здравето на бъдещите майки и новородените. Това се посочва и в становище на Европейската агенция по лекарствата (EMA) след подробен преглед на няколко проучвания, включващи около 65 000 бременности на различни етапи. В заключение: не са открити никакви признаци за по-висок риск от усложнения, спонтанни аборти, преждевременни раждания или тежки странични ефекти след ваксинация срещу COVID-19.

Това са ваксини с информационна РНК, познати на науката от 90-те години на миналия век. Те действат, като подготвят организма ни да се защити при евентуална среща с вируса. Ваксините с информационна РНК дават на нашия организъм „инструкция за изграждане“ на така наречения „шип“ (spike) протеин.

Вследствие се образуват антитела срещу протеиновите шипчета на вируса. Така придобиваме постваксинален имуен отговор, който ни защитава, ако истинският вирус навлезе в организма ни.

Като следствие от ваксинацията имунната ни система разпознава протеина на вируса като чужд, произвежда антитела и активира Т-клетките (вид бели кръвни клетки, които имат основна роля за изграждането на клетъчния имунитет), за да атакуват вируса.

Ако по-късно влезем в контакт със SARS-CoV-2, имунната ни система ще разпознае вируса и ще бъде готова да ни защити.

Доставената в човешкия организъм иРНК не навлиза в клетъчното ядро, не взаимодейства с генома и не се репликира.

Кратко време след ваксинацията човешкият организъм напълно разгражда всички съставки на ваксината.

иРНК ваксините не влияят върху човешката ДНК и не променят клетките на организма. Тези ваксини не съдържат жив вирус, т.е. при ваксиниране не може да се заразим.

иРНК ваксини

- **Ваксината Comirnaty (на Pfizer/BioNTech):** за първичен ваксинационен курс се прилагат 2 дози, през най-малко 21 дни. За допълнителна (бустерна) доза се поставя една доза, най-рано 3 месеца от завършването на първичния курс.

- **Ваксината Spikevax (на Moderna):** за първичен ваксинационен курс се прилагат 2 дози, през най-малко 28 дни. За допълнителна (бустерна) доза се поставя половин доза, най-рано 3 месеца от завършването на първичния курс.

- иРНК ваксини може да се поставят като бустерна доза и след завършен първичен ваксинационен курс с аденовирусна ваксина (Vaxzevria и Janssen).

- Бременните жени също могат да си поставят допълнителна (бустерна) доза, не по-рано от 3 месеца след завършения ваксинационен курс и след 12 г. с.

- Употребата на болкоуспокояващи и понижаващи температурата лекарствени продукти преди ваксинация не е препоръчителна и не е необходима.

- Преди ваксинация не е необходимо изследване за COVID-19.

Ваксините срещу COVID-19 и бременност

Милиони жени по света са ваксинирани срещу COVID-19 по време на бременност. Ваксинацията срещу COVID-19 при бременни жени не води до увеличаване на специфичните за бременността усложнения. Проследяването на ваксинираните бременни не отчита нежелани последици от ваксинацията върху бременността, бременната и плода. Не е идентифициран повишен риск от спонтанен аборт, от вродени малформации, от мъртво раждане, от проблеми с растежа или повишен риск от преждевременно раждане, свързани с ваксинацията срещу COVID-19.

Ваксините срещу COVID-19 не съдържат жив вирус и не причиняват инфекция със SARS-CoV-2, включително при бременни жени и техните бебета. Ваксините не съдържат съставки, които са вредни за бременните или за развитието на бебето. Ползите от ваксинацията срещу COVID-19 по време на бременност надвишават многократно всички известни или потенциални рискове.

Ваксинацията срещу COVID-19 може потенциално да предпази новороденото от инфекция чрез майчините антитела, образувани от ваксинацията и предадени трансплацентно или чрез кърмата.

Ако забременеете след получаване на първата доза от двудозовите ваксини срещу COVID-19, се препоръчва да си поставите втора доза при първа възможност след 12-та гестационна седмица.

Ако вече сте преминали първия триместър на бременността и все още не сте си поставили ваксина срещу COVID-19, препоръчително е да се ваксинирате възможно най-скоро. Не е необходимо да отлагате ваксинацията до раждането. Ваксинацията срещу COVID-19 може да Ви предпази от тежко протичане на заболяването и усложнения по време на бременността.

Ако сте бременна със съпътстващо заболяване и се колебаете дали да се ваксинирате,

Центровете за контрол и превенция на заболяванията (CDC) в САЩ препоръчват на всички бременни да се ваксинират, за да избегнат сериозно боледуване, съпътстващите го усложнения, както и възможен неблагоприятен изход на бременността. Световната здравна организация потвърждава, че одобрените от нея ваксини срещу COVID-19 могат да се прилагат при жени в детородна възраст, бременни и такива, които планират бременност или кърмят.

Жени с усложнена бременност и повишен риск за здравето при боледуване от COVID-19

Заболяването COVID-19 може да протече много тежко по време на бременност, особено ако се заразите през третия триместър на бременността, ако имате усложнения по време на бременността или имате придружаващи заболявания. Ползите за бременните жени от ваксинацията срещу COVID-19 са по-големи от рисковете.

Ако имате тежка бременност или страдате от усложнения на бременността като:

- ✓ Placenta previa (състояние, при което плацентата покрива част от цервикалния канал и може да предизвика обилно кървене, обикновено към края на втория триместър или по-късно);
- ✓ Placental abruption (състояние, при което плацентата се отлепва от маточната стена преди раждането, като лишава бебето от кислород);
- ✓ Гестационен диабет (форма на диабет, който обикновено се появява във втората половина от бременността);
- ✓ Хиперемезис gravidarium (усложнение на бременността, характеризиращо се с постоянно гадене и повръщане, предизвикано от всевъзможни дразнителни, включително от слюнката);
- ✓ Преeklampsия (всяко повишение на кръвното налягане и появата на белтък в урината);

Консултирайте се с наблюдаващия бременността Ви гинеколог, за да получите повече информация относно ваксинацията и да обсъдите кога е най-подходящо да си поставите ваксина срещу COVID-19.

Трябва ли преболедувалите COVID-19 бременни жени да се ваксинират?

Дори да сте преболедували, съществува риск от повторна инфекция. Този риск е значително по-висок при варианта Омикрон. Ваксините предпазват от тежко протичане на заболяването, хоспитализация и летален край.

Преболедували от COVID-19 могат да се ваксинират с пълна имунизационна схема не по-рано от 3 месеца след лабораторно потвърждаване на диагнозата. На преболедувалите и ваксинирани бременни се препоръчва поставянето на бустерна доза да се извърши след 12-та гестационна седмица, като най-подходящият момент трябва да бъде избран след консултация с наблюдаващия бременността лекар.

Планиращи бременност и ваксинацията срещу COVID-19

Ваксината срещу COVID-19 няма да повлияе на шансовете Ви за забременяване – сега или в бъдеще. На хората в репродуктивна възраст се препоръчва да се ваксинират възможно най-скоро.

- ✓ Не е необходимо да отлагате забременяване преди или след ваксинация срещу COVID-19.
- ✓ Ваксинацията не влияе върху фертилитета.
- ✓ Не е необходимо да си правите тест за бременност преди ваксинация.

Какво трябва да знаем за инвитро процедурите и ваксините срещу COVID-19?

Жените, които планират да заченат и правят ин витро опити, трябва да се ваксинират срещу COVID-19, тъй като потенциалните усложнения при заразяване с вируса преди забременяване и по време на бременност могат да бъдат значителни.

Влият ли ваксините срещу COVID-19 на успеваемостта на инвитро процедурите?

Не. Международни проучвания показват, че ваксината не влияе на шанса за успех на инвитро лечението.

Мога ли да се ваксинирам срещу COVID-19 докато провеждам инвитро процедури?

Да, можете да си поставите ваксина срещу COVID-19 по време на инвитро процедури.

Проучване⁷ в САЩ установява, че ваксинацията срещу COVID-19 не влияе на фертилитета при пациенти, подложени на инвитро оплождане. Проучването не открива значителни разлики в отговора на яйчниковата стимулация, качеството на яйцеклетките, развитието на ембрионите или резултатите от бременността между ваксинираните и неваксинираните пациенти.

Следва да имате предвид, че след ваксинация могат да се проявят очаквани нежелани реакции като болка или зачервяване на мястото на инжектиране, повишена температура, главоболие, болки в мускулите или чувство на умора. Обикновено тези симптоми отшумяват в рамките на няколко дни след ваксинацията. Затова е важно да съобразите ваксинацията с графика на инвитро процедурите. Обърнете се към Вашия гинеколог, за да изберете най-подходящото време за ваксинация.

Колко време след ваксинацията срещу COVID-19 мога да започна инвитро процедури?

Не е необходимо да отлагате започването на инвитро процедури след ваксинация. Няма доказателства, че ваксинацията преди или по време на инвитро процедурите ще повлияе по някакъв начин на резултата от процедурите.

https://journals.lww.com/greenjournal/Fulltext/9900/In_Vitro_Fertilization_and_Early_Pregnancy.378.aspx

Кърменето и ваксините срещу COVID-19

Ако кърмите или планирате да кърмите, можете да си поставите ваксина срещу COVID-19. Ваксината е безопасна както за Вас, така и за бебето. Нито една от одобрените в света ваксини срещу COVID-19 не съдържа жив вирус, така че не можете да се заразите с COVID-19 от ваксината и да предадете заболяването на Вашето бебе.

Информационната РНК на ваксините (на производителите Pfizer/BioNTech и Moderna) не навлиза в ядрото на клетките на ваксинираните лица и се разгражда бързо.

След ваксинация имунната Ви система изработва антитела, които Ви предпазват от тежко боледуване. Ако се ваксинирате докато кърмите, чрез кърмата антитела се предават и на бебето. Те могат да му осигурят потенциална защита срещу COVID-19.

Кърмата съдържа полезни за здравето на детето витамини, минерали и антитела, които се предават чрез кърменето. При проучвания, антитела срещу коронавируса се откриват в кърмата след пет до седем дни от поставянето на първата доза иРНК ваксина. Най-високи са нивата на антитела в кърмата една до две седмици след поставяне на втората доза ваксина.

Не е необходимо да спирате кърменето, за да се ваксинирате срещу COVID-19. След ваксинацията можете да продължите да кърмите както обикновено.

Ваксините срещу COVID-19 и фертилитетът (плодовитостта)

Могат ли ваксините срещу COVID-19 да повлияят фертилитета?

Не. Преди да бъдат одобрени, ваксините преминават през внимателен процес на изпитване с няколко фази за анализ на безопасността и ефикасността им. Няма доказателства, нито теоретични основания, че някоя от ваксините срещу COVID-19 може да повлияе на фертилитета както на жените, така и на мъжете. Нито една от съставките на ваксината не води до проблеми при забременяването и бременността.

Редица проучвания показват, че ваксинацията срещу COVID-19 не влияе на яйчниковата функция, качеството на яйцеклетките, оплождането или броя на жените, които са забременели след поставяне на ваксина. От друга страна, боледуването от COVID-19 може да доведе и до продължаващи месеци наред проблеми с овулацията.

Не е истина разпространяваното в интернет пространството твърдение, че ваксинацията може да доведе до безплодие, тъй като шиповият протеин на коронавируса SARS-CoV-2 и протеинът синцитин-1, който е отговорен за образуването, растежа и прикрепването на плацентата, са сходни. Науката е категорична, че двата протеина не са достатъчно сходни, за да имат ваксините влияние върху фертилитета.

Ваксината срещу COVID-19 не влияе върху плодовитостта на мъжете. Проучванията показват, че ваксинацията не оказва влияние върху качеството на спермата или броя на сперматозоидите. Установено е обаче, че инфекцията с COVID-19 може значително да влоши качеството на спермата, поради засягане на структурите на тестиса и понижаване нивата на тестостерон.

Влият ли ваксините срещу COVID-19 на менструалния цикъл?

В изключително редки случаи след ваксинация срещу COVID-19 жени съобщават за продължаващи до около 2 месеца нарушения в продължителността и обема на менструалния цикъл.

Не може да се каже категорично дали този тип нарушения се дължат на приложената ваксина, защото:

- Очакваните странични реакции след ваксинация като повишена температура, умора или болки в мускулите, се явяват като стрес за организма, а стресът често предизвиква нарушения в менструалния цикъл.
- От друга страна, ваксинацията стимулира имунната система да освобождава сигнални вещества, които на свой ред активират имунните клетки в тялото. В лигавицата на матката има много имунни клетки, които също се стимулират и това може да доведе до възможни нарушения в менструалния цикъл. Този тип нарушения в цикъла отшумяват от само себе си и не са повод за безпокойство.

Ако нарушенията продължават повече от два месеца след ваксинацията, е препоръчително да се консултирате с лекар.

Противопоказан ли е приемът на противозачатъчни при ваксинация срещу COVID-19?

Няма данни приемът на контрацептивни таблетки да е противопоказан на ваксините срещу COVID-19. В клиничните изпитвания са участвали и жени, които са приемали хормонална контрацепция по време на проучванията.

Ето защо не е необходимо приемът на противозачатъчни да се преустановява преди и/или след ваксинацията. И обратното – не е необходимо ваксинацията да се отлага заради прием на хормонална контрацепция.

Противопоказания за ваксинация

- ✓ Основно противопоказание е свръхчувствителността към активното вещество или към някое от помощните вещества на ваксината.
- ✓ Ваксинацията трябва да се отложи при фебрилно заболяване, остро инфекциозно заболяване или остра фаза на съществуващо заболяване, до тяхното преминаване, вкл. и през реконвалесцентен период (период на възстановяване след заболяване).

ИМАТЕ ВЪПРОСИ ОТНОСНО ВАКСИНИТЕ И ВАКСИНАЦИЯТА?

Можете да ни пишете на адрес: София, 1000, пл. „Света Неделя“ № 5, за
Министерството на здравеопазването, както и на имейл адресите:

plusmen@mh.government.bg
delovodstvo@mh.government.bg
goreshtalinia@mh.government.bg

От понеделник до петък, от 9.00 ч. до 17.30 ч.,
Вашите въпроси можете да задавате и на телефоните:

+359 2/9301 152
+359 2/9301 253
+359 2/9301 119

За да вземете най-правилното решение как да се предпазите от COVID-19, бъдете критични към всички източници на информация, които използвате. С особена сила това важи за информацията относно ваксините срещу COVID-19. Все по-често в социалните мрежи и интернет пространството се разпространява невярна, подвеждаща, а понякога и опасна информация за ваксините.

За да направите своя информиран избор, използвайте достоверни източници на информация. Дали да се ваксинирате можете да обсъдите с Вашия личен или наблюдаващ лекар, ако сте бременна или правите инвитро опити – с Вашия гинеколог. Въпроси относно ваксините и ваксинацията можете да задавате и към медицинските лица, работещи във ваксинационните пунктове!

Достоверна информация можете да намерите и на страниците на:

- Министерството на здравеопазването: www.mh.government.bg
- Европейската агенция по лекарствата: <https://www.ema.europa.eu/en>
- Изпълнителната агенция по лекарствата на България: www.bda.bg
- Единния информационен портал: <https://coronavirus.bg/bg/vaccinations>
- Световната здравна организация: www.who.int
- Европейския център за превенция и контрол на заболяванията: <https://www.ecdc.europa.eu/en>

Бременните, кърмещите и планиращите бременност жени могат да се запознаят с още информация за ваксините и ваксинацията в тази целева група тук:

Кралски колеж по акушерство и гинекология (RCOG): Препоръки за ваксиниране при бременност:

<https://www.rcog.org.uk/en/guidelines-research-services/coronavirus-covid-19-pregnancy-and-womens-health/>

Американски колеж по акушерство и гинекология:

<https://www.acog.org/womens-health/faqs/coronavirus-covid-19-pregnancy-and-breastfeeding>

Центрове за контрол на заболяванията на САЩ (CDC) – Препоръки за ваксиниране при бременност:

<https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-nCoV/vaccines/recommendations/pregnancy.html>

Световна здравна организация:

<https://www.who.int/westernpacific/emergencies/covid-19/information-vaccines>

<https://www.who.int/publications/m/item/update-on-who-interim-recommendations-on-covid-19-vaccination-of-pregnant-and-lactating-women>

Полезна информация за ваксините и ваксинацията във всички възрастови групи можете да намерите тук:

www.плюсмен.бг